

Gümnaasiumidest Tartus eile ja homme

7.

Ühes koolis võis olla ka mitu haru. Avalikes keskkoolides pidid olema järgmised kohustuslikud õppeained: emakeel, matemaatika, loodusteadus ühes tervishoiuga, maateadus ühes kosmograafiaga, ajalugu, kodaniku- ja majandusteadus, mõtteteaduse eelkursus ühes hingeteaduse ja eetikaga, kaks võõrkeelt (muukeelses koolis oli esimeseks võõrkeeles eesti keel), joonistamine ja joonestamine, käsitöö, laulmine ja võimlemine. Lisaks neile igas harus veel valitavad õppeained. Keskkoolikursuse lõpetanud olid õigus astuda ilma eksamita ülikooli või teistesse kõrgematesse õppeasutustesse.

«Avalike keskkoolide seaduse» kehtimahakkamisega 1. augustil 1923 nimetati reaalkool reaalgümnaasiumiks, I kommertsikool tehnikagümnaasiumiks ja II kommertsikool kommertsgümnaasiumiks. Mõne keskkooli juures seniajani tegutsenud algkooliklassid muudeti eraldi algkoolideks. Hugo Treffneri Gümnaasium ja ENKS Tütarlastegümnaasium olid erakoolid, nende algkooliklassid jäid alles.

Keskkoolivõrk ja õppetöö korraldus püsisid üldjoontes sellisena 1934. aastani. Vahepeal oli üksnes väiksemaid muudatusi. Nii liitusid 1925. aastal A. Grassi ja M. Steinwandi (Rathlefi) tütarlastegümnaasium A. Walteri poeglastegümnaasiumiga, moodustades segakooli A. Walteri saksa eraühisgümnaasiumi nime all. 1926. aastal alustas tegevust juudi eragümnaasium Aleksandri tänavas. 1931. aastal keskkoolide koondamisel liideti tehnikagümnaasium reaalgümnaasiumiga, mille tulemusena kujunes Tartu Poeglaste Gümnaasium. 1932. aastal suleti Tartu Õpetajate Seminar. 1933. aasta lõpul oli Tartus 11 keskkooli (gümnaasiumi) 2469 õpilasega (1228 noormeest ja 1241 neidu).

1934. AASTA KOOLIREFORM

kujundas haridussüsteemi üsna põhjalikult ümber. Senine kaheastmeline üldhariduslik kool muudeti kolmeastmeliseks ning õppimise aega pikendati aasta võrra. Algkooli 4. klassile pidi edaspidi järgnema 5-klassiline keskkool (5.—9. õppeaasta) ja sellele omakorda 3-klassiline gümnaasium (10.—12. õppeaasta). Üleminekuperioodil lubati ajutiselt 6-klassilisel algkoolil põhinevaid 3-klassilisi keskkooli (7.—9. õppeaasta). KESKKOOLI ÜLESANNE OLII ETTE VALMISTADA ELUKS NING TEISE ASTME KUTSEKOOI JA GÜMNAASIUMIDE ASTUMISEKS. Gümnaasium pidi andma ettevalmistuse kõrgematesse õppeasutustesse minekuks.

8.

Reform kutsus esile rahulolematuse: lühenes üldharidusliku kooli maksuta osa, pikenes aga maksuline. Ärevust tekitas 6-klassiliste algkoolide saatus. Ka ei olnud rahul keskkoolide ja gümnaasiumide klassikomplektide arvu kärpimisega. Valitsus pidi oma esialgset plaani täpsustama. «Keskkoolide seaduse muutmise seaduses» 1937. aastal kinnitati, et paralleelselt jäävad püsima mõlemat tüüpi keskkoolid, kusjuures nüüdsest peale kannab neist 3-klassiline reaalkooli ja 5-klassiline progümnaasiumi nime. Nende lõpetajatele lubati ühesugused õigused gümnaasiumis õpingute jätkamiseks. Keskkoolile järgnevas 3-klassilises gümnaasiumis oli ette nähtud humanitaar- ja reaalaru. Viimane võis olla kaheksugune. Üks variant rõhutas matemaatikat ja loodusteadust, teine võõrkeeli ja loodusteadust.

Koolireformi ning tema täpsustuste elluviimine tähendas seniste gümnaasiumide jaotamist kolmeks osaks: progümnaasiumiks, reaalkooliks ja uueks gümnaasiumiks. Tööd jätkati aga ühe katuse all ühise direktori juhtimisel. Alates 1937. aastast kandis näiteks Tartu Poeglaste Gümnaasium Tartu I Gümnaasiumi, I Reaalkooli ja I Progümnaasiumi, Tartu Tütarlaste Gümnaasium Tartu II Gümnaasiumi, II Reaalkooli ja II Progümnaasiumi nime. Hugo Treffneri Gümnaasium jagunes nüüd vormiliselt eragümnaasiumiks, erareaalkooliks ja eraprogümnaasiumiks. Samasugune oli ENKS Tütarlastegümnaasiumi uus struktuur.

1938. aasta lõpul oli Tartus 7 reaalkooli, 7 progümnaasiumi ja 6 uut gümnaasiumi kokku 2845 õpilasega (1403 noormeest ja 1442 neidu). Seoses baltisakslaste lahkumisega likvideeriti saksakeelsed keskhariduskoolid. 1940. aasta kevadel saatsid uued gümnaasiumid ellu esimese, 12 aastat üldhariduslikus koolis õppinud lennu. Paraku jäi see ka viimaseks.

VÕÕRA VÕIMU VALLATA

Kohe pärast 1940. aasta vägivaldset riigipööret hakkas uus võim lammutama Eesti Vabariigis välja kujunenud haridussüsteemi ja koolikorraldust. 6. augusti seadusega likvideeriti eraõppeasutused. 15. augusti seadusega loodi reaalkoolide, progümnaasiumide ja gümnaasiumide asemele keskkoolid. Tartu I Gümnaasium hakkas kandma Tartu I Keskkooli, Tartu II Gümnaasium Tartu II Keskkooli, ENKS Tütarlastegümnaasium Tartu III Keskkooli ja Hugo Treffneri Gümnaasium Tartu IV Keskkooli nime. Vahetati välja koolide juhid. Muudeti õppeplaan. Saksa okupatsiooni ajal taastati gümnaasiumide nimetused. Sõjaajal ei võimaldanud aga õppetööd teha gümnaasiumide tasemel.